

آموزش جامع و اصولی نقاشی به کودکان و نوجوانان

بیزه آموزش به سنین ۵ الی ۱۲ سال

مؤلف: سرین السادات داوری

کد: ۰۰۱-۴۹-۲۱۴۲

استاندارد بین المللی مربی نقاشی کودک

فراگیری این کتاب به مربیان نقاشی در مدارس، مهدهای کودک، آموزشگاه‌های هنری، فرهنگسراها و والدین علاقمند به آموزش و پرورش کودک خود، توصیه می‌شود.

سرشناسه	■	داوری، نسرین السادات، ۱۳۴۱-
عنوان	■	آموزش جامع اصولی نقاشی به کودکان و نوجوانان؛ ویژه آموزش به سنین ۵ الی ۱۲ سال
مشخصات نشر	■	تهران، سخنوران، ۱۳۹۵
مشخصات ظاهری	■	۱۴۲ صفحه
شابک	■	۹۷۸-۶۰۰-۳۸۳-۶۶۹-۳
وضعیت فهرست نویسی	■	فیا
موضوع	■	نقاشی و نقلی های کودکان --- راهنمای آموزشی
شناسه افزوده	■	فردوسی، نسترن سادات - رادفر، رامتین،
ردمبندی کنگره	■	LB۱۱۳۹/۷۵۲ ۱۳۹۵
ردمبندی دیویی	■	۵۲۰/۳۷۲
شماره کتبخانی ملی	■	۴۲۰۷۷۶۳

تارگ شماره ۱، بعد از ادوارد براون، شماره ۱۴۰۷، طبقه اول

تلفن: ۰۹۱۹۳۶۱۶۶۱۳ - ۶۶۴۷۶۳۰۰

Sokhanvaran_pub@yahoo.co.ir

آموزش اصولی نقاشی

به کودکان و نوجوانان

ویژه آموزش به سنین ۵ الی ۱۲ سال

مؤلف	■	نسرین السادات، داوری
ناشر	■	سخنوران
صفحه‌آرا و طراح جلد	■	سخنوران
ویراستار	■	نسترن سادات فردوسی
امور فنی و رایانه	■	رامتین رادفر
سال و نوبت چاپ	■	۱۳۹۵ - اول
شمارگان	■	۱۰۰۰ نسخه
شابک	■	۹۷۸-۶۰۰-۳۸۳-۶۶۹-۳
مرکز پخش	■	۰۹۱۹۳۶۱۶۶۱۳

۲۵۰۰۰ تومان

حق چاپ محفوظ و کپی برداری

با هر عنوان پیگرد قانونی دارد.

این کتاب محصول سال‌ها مطالعه، پژوهش و تجربه‌آموزی در زمینه‌های مختلف آموزشی با موضوع نقاشی خلاقانه کودک است. در این راه بارها مطالب کتاب بازنویسی شده و مورد مطالعه چندباره و عینی قرار گرفته است. شایان ذکر است، خوشبختانه تاکنون کتاب حاضر در سه دوره متوالی به شکل عملی در مجتمع آموزشی ارژنگ تدریس شده و فراگیران و مربیان موفق‌تری را به دنیای کودکان عزیز معرفی کرده است. امید که مطالعه آن نیز چنین نتیجه‌ای را در بر داشته باشد.

سخنی چند با مربیان عزیز

در حوزه آموزش کودکان به دلیل تنوع بسیار، آبی که وجود دارد، لازم است به تمام ابعاد وجودی، شخصیتی و نیز توانایی‌های آنها توجه شود. به همین دلیل در این مجموعه، به مباحثی مانند روانشناسی کودک، شناخت شخصیت او و هر آنچه در حاشیه آموزش به کودک، نیاز به داشتن آگاهی در این زمینه‌ها احساس می‌شود، اشاره شده است. همچنین به دلیل پویا و رو به رشد بودن کودکان، لازم است گاه، مطالب بازنگری و به روز شود. همچنین لازم است مربیان محترم که متناسب با تغییرات و رشد و تکامل کودکان و با بکارگیری مطالب، تجربیات جدیدی کسب کرده‌اند، آنها را در اختیار فعالان این حوزه قرار دهند. این امر یکی از مهم‌ترین راه‌هاست که می‌تواند به تأثیر بر زیرساخت‌های شخصیتی و بالندگی کودکان عزیز کشورمان در همه ابعاد منجر شود و حاصل آن در آینده‌ای نه چندان دور، در نسلی خلاق، با فرهنگ، با اخلاق و هنرمند به منصه ظهور برسد.

نسرين السادات داوری

فهرست مطالب

۷.....	سخنی چند با مربیان عزیز.....
۱۳.....	پیشگفتار.....
۱۴.....	نقش محیط آموزشی و شرایط فیزیکی آن.....

بخش اول □ ۱۵

بکارگیری اصول روانشناسی عمومی کودک

۱۶.....	فصل اول: بررسی روانشناسی عمومی کودک.....
۱۸.....	از چه زمانی کودک شروع به نقاشی می کند؟.....
۲۰.....	فصل دوم: آگاهی از احساسات کودک در شرایط مختلف.....
۲۳.....	فصل سوم: اصول یادگیری واکنش های به موقع و متناسب با عملکرد کودک.....
۲۳.....	راهکارهای جلب اعتماد کودک در بروز علایقش.....
۲۴.....	تعامل شفاف با کودک.....
۲۵-۲۶.....	☺ تصاویر.....

بخش دوم □ ۲۷

راههای برقراری ارتباط با کودک و نفوذ به درون او

۲۸.....	فصل چهارم: شناخت شخصیت کودک.....
۲۸.....	آشنایی با علایق و سلیقه های فردی کودک.....
۳۰.....	فصل پنجم: برقراری ارتباط بصری، لمسی و کلامی در آموزش کودک.....
۳۰.....	برقراری ارتباط بصری.....
۳۰.....	برقراری ارتباط لمسی در آموزش کودک.....
۳۱.....	برقراری ارتباط کلامی در آموزش کودک.....
۳۲.....	فصل ششم: اصول ارزش نهادن به آثار هنری کودک.....

بخش سوم □ ۳۳

سنجش آمادگی جسمی و روحی کودک جهت یادگیری مطالب و ایجاد زمینه مناسب فرآیند آموزش

۳۴.....	فصل هفتم: توجه به آمادگی کودک برای یادگیری و انجام نقاشی.....
۳۵.....	فصل هشتم: آگاهی از مواقعی که کودک به کشیدن نقاشی تمایل ندارد و راهکارهایی برای افزایش اشتیاق کودک برای انجام نقاشی.....
۳۵.....	نقاشی گروهی.....
۳۶.....	داستان سرایی.....
۳۶.....	انجام نقاشی با موزیک.....

بخش چهارم □ ۳۷

راهکارهایی برای ایجاد و تقویت خلاقیت کودک

۳۸.....	فصل نهم: مفهوم خلاقیت و تعاریف مختلف آن.....
۳۹.....	خلاق کیست؟.....

فصل دهم: ویژگی‌های افراد خلاق.....	۴۰
فصل یازدهم: شناخت موانع خلاقیت.....	۴۲
مهم‌ترین موانع موجود در تفکر خلاق.....	۴۲
موانع خلاقیت.....	۴۲
۱- موانع درونی.....	۴۳
۲- موانع فیزیولوژیک.....	۴۳
۳- موانع روانی.....	۴۳
۴- موانع اجتماعی.....	۴۴
چگونه موانع خلاقیت را از میان برداریم؟.....	۴۴
۱- انتقاد ممنوع:.....	۴۵
۲- گفتن هر نوع مطلبی در ارتباط با موضوع آزاد باشد:.....	۴۵
۳- کمیت مورد توجه باشد:.....	۴۵
۴- همبستگی اندیشه‌ها.....	۴۵
صفات و ویژگی‌های شخصیتی که ایجاد و تقویت آنها می‌تواند به رشد خلاقیت کمک کند:.....	۴۶
۱- علاقمندی به تجربه و آزمایش.....	۴۶
۲- اعتماد به نفس.....	۴۶
۳- شجاعت و میل به ریسک.....	۴۷
۴- شوخ طبعی و بذله‌گویی.....	۴۷
۵- حساس بودن.....	۴۷
۶- پشتکار.....	۴۷
۷- کنجکاوی.....	۴۷
۸- رفتار نامتعارف.....	۴۸
۹- نقش ذهن وعادات ذهنی در تفکر خلاق.....	۴۸
۱۰- تفکر و ایجاد تحرکات فکری و ذهنی.....	۴۹

بخش پنجم ۵۱

بکارگیری حواس مختلف در آموزش نقاشی

فصل دوازدهم: حواس پنجگانه و نقش آنها در شناخت محیط پیرامون.....	۵۲
حواس پنجگانه.....	۵۲
فصل سیزدهم: حس بینایی و راه‌های تقویت آن.....	۵۴
فصل چهاردهم: حس شنوایی و روش‌های تقویت آن.....	۵۵
فصل پانزدهم: حس لامسه و راه‌های تقویت آن.....	۵۶

بخش ششم ۵۷

نقد و تفسیر نقاشی کودکان

فصل شانزدهم: آشنایی با نمادهای نقاشی کودکان (خانه، خانواده، خورشید و...).....	۵۸
تخیلات کودکان.....	۵۸
نقد و تفسیر نقاشی کودکان.....	۵۹
😊 تصاویر.....	۶۳-۶۶

بخش هفتم ۶۷

آموزش مبانی هنرهای تجسمی به زبان ساده به کودک

مبانی هنرهای تجسمی.....	۶۸
-------------------------	----

۶۸	نکات قابل ذکر در نحوه آموزش مبانی
۶۹	فصل هفدهم: فرم و رنگ
۷۰	فصل هجدهم: نقطه، خط، سطح، حجم
۷۰	نقطه
۷۱	خط و انواع آن
۷۲	خط عمود
۷۲	خط افقی
۷۳	خط مایل
۷۳	خط شکسته و دندانه‌دار
۷۴	خط منحنی
۷۴	آشنایی با سطوح مختلف و کاربرد آنها
۷۴	حجم
۷۵	فصل نوزدهم: اشکال دایره، مربع، مثلث، بیضی، مستطیل
۷۵	دایره
۷۵	مربع
۷۶	مثلث
۷۶	بیضی
۷۷	مستطیل
۷۸	فصل بیستم: رنگ‌ها
۷۹	رنگ‌های اصلی و فرعی
۷۹	رنگ‌های اصلی: آبی، قرمز، زرد
۷۹	رنگ‌های فرعی: سبز، نارنجی، بنفش
۸۰	فصل بیست و یکم: رنگ‌های سرد و گرم
۸۱	فصل بیست و دوم: بافت (تکسچر)
۸۱	انواع بافت
۸۳	فصل بیست و سوم: ترکیب بندی (کمپوزیسیون)
۸۵	فصل بیست و چهارم: پرسپکتیو (مناظر و مریا)
۸۵	انواع پرسپکتیو
۸۵	پرسپکتیو یک نقطه ای
۸۶	پرسپکتیو دو نقطه‌ای
۸۷-۹۰	تصاویر

بخش هشتم ۹۱

آموزش طراحی به زبان ساده به کودکان

۹۲	فصل بیست و پنجم: اصول صحیح طراحی
۹۲	سختی چند در مورد آموزش‌های مهارتی کودکان
۹۲	کلیاتی درباره موارد آموزش و نحوه بکارگیری آنها
۹۳	طراحی

فصل بیست و ششم: مراحل طراحی.....	۹۴
۱- خط جهت طرح.....	۹۴
۲- شکل کلی طرح.....	۹۴
۳- جزئیات طرح.....	۹۵
☺ تصاویر.....	۹۶-۱۱۶
فصل بیست و هفتم: نحوه فضا سازی بعد از اجرای طرح.....	۱۱۷

بخش نهم □ ۱۱۹

آموزش تکنیک‌های نقاشی به کودکان

فصل بیست و نهم.....	۱۲۰
تکنیک‌های نقاشی.....	۱۲۰
تکنیک‌های مداد رنگی.....	۱۲۰
پاستل روغنی و روش‌های آن.....	۱۲۱
پودر پاستل روغنی و حرکات آن.....	۱۲۱
تکنیک گواش.....	۱۲۱
تکنیک گواش و شابلون.....	۱۲۱
ساخت مهر به وسیله سیب زمینی.....	۱۲۲
گواش و اسفنج.....	۱۲۲
چاپ با برگ درخت.....	۱۲۲
☺ تصاویر.....	۱۲۳-۱۲۵

بخش دهم □ ۱۲۷

تصویر سازی با تکنیک‌های مختلف

فصل سی ام: نحوه تصویر سازی با بکارگیری خلاقیت.....	۱۲۸
تکمیل اشکال به صورت متقارن.....	۱۲۸
تکمیل اشکال به صورت نامتقارن.....	۱۲۸
تصویر سازی با کلاژ.....	۱۲۹
نقاشی روی سنگ.....	۱۲۹
کاغذ و تا.....	۱۲۹
ساخت صفحه با تکه‌های روزنامه یا مجله‌های رنگی.....	۱۳۰
تصویر سازی خلاق با استفاده از فرم‌های مختلف.....	۱۳۰
تصویر سازی با استفاده از سوژه‌های بیانی.....	۱۳۰
تقویت تجسم و تخیل کودک از طریق داستان سرایی و یاد آوری خاطرات.....	۱۳۱
تصویر سازی با استفاده از حس شنیداری جهت تقویت تجسم و تخیل.....	۱۳۱
بخشی از فعالیت‌های علاقمندانی که موفق به آموزش این دوره شده‌اند.....	۱۳۷
منابع و مآخذ.....	۱۴۲

پیشگفتار

امروزه یکی از عوامل توسعه در کشورهای در حال رشد و پیشرفته، تغییر پارادایم‌ها در علوم انسانی است. با توجه به پدیده جهانی شدن، شکاف بین نسل‌ها که به دنبال موج‌های توسعه صنعتی و پسا صنعتی در جهان به وجود آمده است، نگاه چند رشته‌ای و بین رشته‌ای در علوم از جایگاه رفیعی برخوردار است.

کتاب حاضر با تلفیق اصول روانشناسی کودک، ارتباط موثر با کودکان، پرورش خلاقیت‌ها و مهارت آنان در حوزه آموزش مربیان در میدان ذهنی - مهارتی نقاشی، اثری جدید است که با نگاهی پداگوژیک، راهنمای علمی و عملی جامعی برای مربیان عزیز این رشته در راستای تربیت ذهنی و مهارتی کودکان، جوانان نسل فردای ما برای جامعه‌ای مهارت محور به شمار می‌رود.

این کتاب با هدف آموزش به مربیانی که در حوزه تعلیم نقاشی به کودکان و نوجوانان فعالیت دارند تهیه شده و جهت آموزش به (سنین ۵ تا ۱۵ سال) قابل استفاده است. هدف ما از تهیه این مجموعه این بوده است تا هر آنچه برای آموزش نقاشی به کودک لازم است، با روند صحیح و مناسب با رشد فکری و مهارتی کودک ذکر شود تا بتوان آن را به عنوان کتاب جامع آموزش نقاشی مورد استفاده قرار داد.

در این کتاب سعی شده است، آموزش تکنیک‌های نقاشی و بالا برن سطح مهارت با مقوله تقویت خلاقیت تلفیق شود. همچنین به دلیل پویا و رو به رشد بودن کودکان و تغییرات سریع آنها لازم است زمانی که مربیان و آموزگاران به نکات جدید برخورد می‌کنند متناسب با آن، شیوه تازه‌ای، در هر روز و هر هفته برای آموزش بیابند و در تعامل با دیگر مربیان آن را نشر دهند. با آرزوی رسیدن به این مهم، این کتاب در اختیار قرار می‌گیرد به امید آنکه گامی در جهت ارتقای آموزش نقاشی به کودکان و تقویت خلاقیت آنها باشد.

در هر فصل توضیحات لازم شرح داده شده است ولی به علت گستردگی مطالب آموزشی، در پایان نیز منابع و مآخذ مورد استفاده، معرفی می‌شود تا در صورت نیاز مربیان عزیز بتوانند به آنها مراجعه کرده و مطالعات گسترده‌تری داشته باشند.

نقش محیط آموزشی و شرایط فیزیکی آن

در آموزش نقاشی علاوه بر ارتباطی که بین مربی و کودک و ابزار کار وجود دارد، میان کودک و محیطی که در آن قرار گرفته و آموزش می بیند نیز رابطه مهمی وجود دارد. محیط آموزشی باید شرایط ویژه‌ای داشته باشد:

۱- متناسب با نوع آموزش، فضا و امکانات خاصی در اختیار کودک قرار گیرد (میز و صندلی، جایی برای قرار دادن وسایل اضافه و ...).

۲- نور، صدا و تهویه هوا (گرمای یا سرما) شرایط مساعدی داشته باشد تا او بتواند با آرامش خاطر و بدون دغدغه به نقاشی بپردازد.

۳- ابزار مناسب سه پایه، میز و دیوار در صورت امکان روی زمین باشد تا بتواند به وسیله آنها با آزادی عمل نقاشی کند. البته فراهم کردن محیط مساعد برای بهره‌وری بیشتر به آن معنی نیست که در آن هیچ نظم نباشد، بلکه بازدهی رفتار خلاق به میزان زیادی به انضباط شخصی نیازمند است. بیشترین نتیجه زمانی حاصل می‌شود که با برنامه و اصولی کار کنیم و کودک را تشویق به اشتغال با حادثه‌ای روبه‌رو نخواهد شد. مثلاً رنگ و تینر در کنار وسایل گرمایشی قرار نگیرد و یا ابزار تیز و برنده، به کلی حساب شده و به کمک مربی بکار گرفته شوند که خطری آنها را تهدید نکند.

۴- چیدمان محیط و همچنین ابزار نقاشی به صورتی در اختیار باشد تا هر گاه فکر تازه‌ای به ذهنش خطور کرد، بتواند آن را اجرا کند.

۵- صفحه‌ای فراهم آوریم (مانند یک ورق بزرگ یونولیت) تا کودکان هنر را در آن به نمایش بگذارند.

۶- کتاب‌های آموزشی، داستانی، مستند، انواع ابزار نقاشی (مانند مداد، مدادرنگی، پاستل روغنی، گواش و قلمو، کاغذ رنگی، تکه‌های روزنامه، برگ درختان، تکه‌های چوب، دکمه، تکه‌های پارچه‌های رنگی و ...) در محیط وجود داشته باشد تا همزمان با آموزش نحوه استفاده از وسایل، آنها را بکار گیرد.